

KOMPOSITION

TEKSTER

Primærtækst

Krydsfelt p.114-18

Lyrík

Vagn Steen: *Sproganvendelse* (1964)

Folkeeventyr

Jesper og Prinsessen

Novelle

Karen Blixen: *Dykkeren*

ÆSTETIK

Æstetik betyder læren om det skønne og beskæftiger sig med kunstens form og væsen. Poetikker forsøger at sætte ord på, hvad litterær æstetik er. Mest kendt er *Aristoteles' Poetik* fra antikken, men også i nyere tid har mange digtere skrevet poetikker, der giver et bud på poesens væsen. Moderne tekster **gengiver** sjældent en ideel, skøn verden, men kredser om ting, der er det skønnes modsætning. De skildrer fremmedgørelse, vold eller undertrykkelse som grundvilkår i en moderne verden. Til tider gengives makabre situationer, ondskab eller hæslighed i en æstetisk fuldendt form, der har givet anledning til betegnelsen „det hæsleges æstetik“.

Komposition

En teksts opbygning kaldes komposition, og man kan tale om både en ydre og en indre komposition*. Den ydre er tekstens rent grafiske fremtræden i f.eks. digtets strofer* og verslinjer*, dramaets scener og akter eller romanens kapitler. Den indre komposition er den struktur, der kendetegner tekstens indholdsside, f.eks. romanens handling, dramaintrigens forløb eller det lyriske jags erkendelsesproces.

Teksters komposition har betydning for deres udsagn. I en kompositionsanalyse undersøges deres opbygning ved at se på de enkelte faser i teksten og bruddene imellem dem for at tydeliggøre tekstens handlingsforløb og/eller udvikling.

Opgave til Lars Saabye
Christensen: *Grisen*
(2004)

TEKST

- Hvad handler novellen om? Hvilke relationer er der mellem personerne? Hvilke værdier repræsenterer de?
- Undersøg tekstens komposition, herunder dens spændingsopbygning.
- Hvilken betydning har den overraskende slutning? Hvad er tekstens tema? Kan man sige noget om tekstens syn på konflikten? Er det en politisk tekst?
- Perspektiver teksten til Karikaturkrisen.

www.DEBATTEN, DEBATSPIL OM YTRINGSFRIVED

Episke tekster (se side 81-82) er fortællende, narrative [i] kalder man det også. Derfor må kompositionsanalysen fokusere på handlingsforløbet og f.eks. vise, om hovedpersonen udvikler sig. Indimellem rummer episke tekster tilbageblik* (flashbacks) eller forudgreb* (flashforwards). Disse kan kortlægges ved først at skitsere hele tekstens fabel*, altså den rækkefølge, som begivenhederne egentlig har fundet sted i, og dernæst se på, i hvilken rækkefølge begivenhederne bliver fortalt.

Også dramaer kan rumme et handlingsforløb. Det ses i det klassiske drama, der har en ret stram opbygning. Dramaets intrige* udvikler sig således fra en præsentation af de grundlæggende modsætninger (eksposition) til konfliktudbrud (knode),

Middelalderens kalkmalerier rummer ofte narrative træk og viser et handlingsforløb. Dette kalkmaleri fra 1460-1480 er fra Tuse Kirke og illustrerer forestillingen om dommedag.

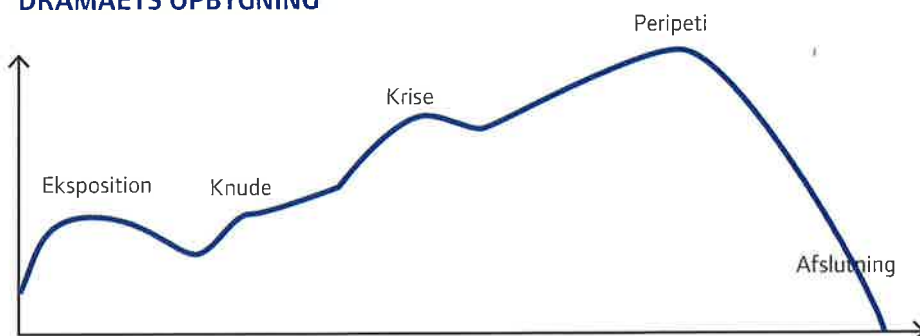

optrapning (krise), omslag (peripeti) og løsning (afslutning). Moderne dramaformer er ofte sammensat af enkeltstående billeder, som det ses i Kjeld Abells (1901-1961) *Melodien der blev væk* (1935) TEKST. De består af en række billeder, der beskriver enkeltsituationer og afviger derfor fra en traditionel handlingsopbygning.

Selvom lyriske tekster sjældent har et handlingsforløb, kan de godt rumme en udvikling. I Kristen Bjørnkjærs (født 1943) digt *Hvis du forlader mig* (1976) TEKST gennemgår jeg et en udvikling. Digtet viser jegets overvejelser over, hvordan det helst vil forlades af sin elskede, men når frem til den paradoksale erkendelse, at det slet ikke ønsker at blive forladt. Michael Strunges (1958-1986) digt *Luxus* (1978) TEKST skildrer også et jeks oplevelse af den elskede, og her finder også en udvikling sted. I dette digt er paradokset knyttet til oplevelsen af den elskede, som jeget ikke forstår. Digtet slutter, næsten som det begyndte, for duet beskrives indledningsvis som jegets „plage og luksus“ og er i slutningen en kilde til „smerte og luksus“. Jeget opnår dog den indsigt, at kærligheden ikke blot er en plage, men smertefuld.

DRAMAETS OPBYGNING

Model over det klassiske dramas opbygning, der viser intrigens forløb fra præsentation af modsætninger over konfliktudbrud, optrapning, omslag og løsning. De fem faser betegnes ofte med følgende betegnelser: 1. Eksposition 2. Knude 3. Krise 4. Peripeti 5. Afslutning.

NARRATIVITET

Narrativitet er det grundlæggende træk ved fortællende litteratur, og arbejdet med narrative tekster må derfor beskæftige sig med handling og komposition*. Allerede Aristoteles (384-322 f.Kr.) redegjorde for sine tanker om teksters forløb, idet han fastslog, at tekster har både en begyndelse, en midte og en slutning. I nyere tid er det ikke kun litteratur, der har narrativ karakter, for de fortællende træk anvendes også i f.eks. nyhedsformidling og reklamer.

→ **MEDIEGENRER: FIKTIONSFILM (SIDE 310)**

www **ARKIV/REKLAMEFILM**

Faste kompositionsprincipper og kompositions-eksperimenter

Mange tekster følger en tredelt struktur med begyndelse, midte og slutning. Mens begyndelsessituationen ofte er præget af en harmoni, hvor hovedpersonen er uafklaret og umoden, bliver der i midterdelen skabt en disharmoni og konfliktoptrapning, der forårsager en begyndende identitetsdannelse og modningsproces. I sidste del bliver

hovedpersonens idealer enten bekræftet eller afkræftet, og teksten slutter med en afklaring, der svarer til voksenlivets erkendelsesniveau. En sådan struktur kaldes tit for en hjemme-ude-hjem-opbygning.

Når mange tekster har en ret ensartet opbygning, er særlige kompositionsmodeller* nyttige. Udviklingsromanens* komposition beskriver hovedpersonens udvikling gennem tre faser. Fra hovedpersonens udgangsposition i første del udfordres optaktens stabilitet i anden del, og i tredje og sidste del bliver der enten sået tvivl om de værdier, der var hovedpersonens oprindelige afsæt, eller de bliver bekræftet. I mange ældre romaner svarer den midterste del til ungdomsfasen i livet. I udviklingsromanen *Hærværk* (1930) TEKST af Tom Kristensen (1893-1974) beskrives forløbet i hovedpersonernes desperate forsøg på at finde fodfæste i tilværelsen.

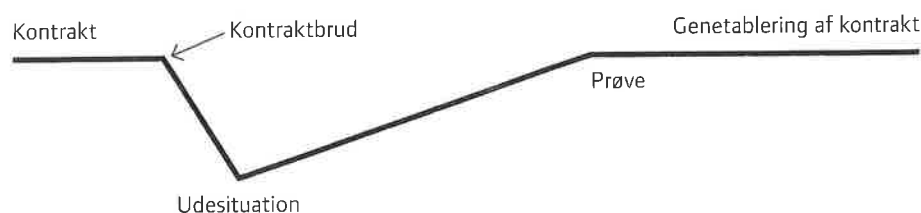
I romantikkens* romaner sker der typisk en genskabelse af den harmoniske tilstand, og hovedpersonen når frem til en bekræftelse af universelle* værdiers gyldighed. Derfor har denne romantype da også fået navnet dannelsesromanen*. Titlen på Meir Aron Goldschmidts (1819-1887) *Hjemløs* (1855) beskriver netop den tilstand, som hovedpersonen befinder sig i midt i romanen. Amalie Skrams (1846-1905) *Lucie* (1888) TEKST er blot en af mange klassiske dannelses- og udviklingsromaner, der har hovedpersonens navn som titel, fordi de skildrer personens livsforløb.

KOMPOSITIONEN I DANNELSES- OG UDVIKLINGSROMANEN

Genre	1. del	2. del	3. del
Dannelsesroman	Hjemme	Hjemløs	Hjemme Værdier bekræftes
Udviklingsroman	Hjemme	Hjemløs	Bristede illusioner/død Værdier afkræftes

I genrerne folkeeventyr* og folkevise* er der også en tredelt komposition, som det ses i folkeeventyret *Jesper og prinsessen* TEKST. Man kan undersøge folkeeventyrs opbygning ved at bruge kontraktmodellen*, der kan vise udviklingen i fortællingen. Den klassiske novelle er en anden genre med særlige kompositionstræk, der koncentrerer sig om én afgørende begivenhed.

MODEL OVER FOLKEEVENTYRS KOMPOSITION: KONTRAKTMODELLEN

Dannelsestanken var udbredt i romantikken og kom til udtryk i tidens dannelsesromaner og kunstnere og forfatteres dannelsesrejser til bl.a. Rom. Constantin Hansen: Et selskab af danske kunstnere i Rom (1837).

[www](#) ARTLINE

Mere generelle kompositionsmodeller, som kan bruges på tværs af genrerne, er ramme-, cirkel- og kinesisk æske-komposition. De bruges også af forfatteren som et virkemiddel til at understøtte tekstens tematik. Nyere litteratur eksperimenterer oftere med kompositionen, som det ses i figurdigte, episk teater*, punktromaner* og hypertekster*.

EKSEMPLER PÅ FASTE KOMPOSITIONSPRINCIPPER

Tredelt struktur	Den klassiske novelle	Kinesisk æske-komposition	Rammekomposition	Cirkelkomposition
Bygget op om begyndelse, midte og slutning.	Fokus på én begivenhed, der afgør historiens udfald.	Flere indbyrdes forbundne historier inden i hinanden.	Hovedhandlingen indrammet af anden situation, evt. fortælleren, mens historien skrives.	Slutter kompositorisk, som den begyndte.
Eksempel: Udviklingsromaner og folkeviser	Eksempel: Naja Marie Aidt: <i>Myggestik</i> (2006) TEKST	Eksempel: Karen Blixen: <i>Dykkeren</i> (1958) TEKST	Eksempel: Klaus Rifbjerg: <i>Frække Jensen</i> (1964)	Eksempel: Herman Bang: <i>Irene Holm</i> (1890)

EKSEMPLER PÅ KOMPOSITIONSEKSPERIMENTER

Figurdigte*	Episk teater*	Punktromaner*	Hypertekster*
Ydre komposition: Grafisk udtryk underbygger indhold.	Eksperimenterer med klassisk dramas opbygning. Handlingen sammensat af billeder.	Beskriver enkeltsituationer, læserne må skabe sammenhængen mellem punkterne.	Læseren skal aktivt påvirke handlingsforløbet og kompositionen.
Eksempel: Vagn Steen: <i>Sproganvendelse</i> (1964)	Eksempel: Kjeld Abell: <i>Melodien der blev væk</i> (1935) TEKST	Eksempel: Christina Hesselholdt: <i>Det Skjulte</i> (1993)	Eksempel: <i>Krydsfelt – fortællinger om tilfældigheder</i> www

Vagn Steen: Sproganvendelse (1964)

er ordet AKTIVT for passivt
må det

A K T V I S R S
I I E E

er ordet LANGT for kort
forlanges det forlænget
så det kan blive rigtig

L A N G T

og er ordet STILLE for støjende
dæmpes det ned
så det bliver rigtig

således digter man

ordet FORSVINDE
vil virkelig
FORS

og ordet BORTE
bliver virkelig

ordet ORD
bliver virkelig et
ORD

når man digter

Opgave til figurdigt

- Undersøg, hvordan Vagn Steen udnytter den ydre komposition i digtet *Sproganvendelse*.
- Diskuter, hvordan den ydre komposition kan udnyttes i internetpoesi.
- Lav en analyse af den indre og ydre kompositions betydning i *Afsnit Ps nye Parlør 2.0* www.

Folkeeventyr

Jesper og prinsessen

Der var engang en konge, han havde en grumme knøv datter, og så lod han udgå en bekendtgørelse rundt omkring, at dersom der var nogen, der kunne få prinsessen til at sige: det er løgn, han skulle have hende til kone og det halve kongerige med hende, men ellers skulle der skæres en øl ud af brystet på ham. Der kom også mange både der fra landet og fra andre lande, både prinser og andre simple folk, men ingen af dem kunne få hende til at sige: det er løgn! for hun sagde enten: „Ja, det kan godt være,“ eller „Det var da ellers mærkeligt,“ eller sådan noget lignende, og så måtte de da alle af med en øl af deres bryst. Nu var der en gårdmand i landet, han havde tre sønner, Povl og Per og Jesper Nåsfis, og de fik da også i sinde at prøve deres lykke ved prinsessen. De fik hver en hest af deres fader at ride på, både Povl og Per, men Jesper løb bagefter på hans egne ben. Han blev nu altid overset af hans brødre, og folk troede da også, han var lidt tosset.

Da de så kom lidt hen ad vejen, så blev Jesper langt bag efter de andre, men så finder han i det samme en død skade, den holdt han i vejret og råbte til Povl og Per: „Hej! her fandt jeg bytte.“ De blev da helt nysgerrige og kom ridende tilbage for at se, hvad det var, og så var det ikke andet end en død skade. De blev jo ærgerlige over, at sådan en tåbelig dreng som Jesper havde holdt dem for nar. Nu gik det frem ad vejen en tid igen, så blev Jesper igen for langt tilbage, for han kunne jo ikke holdes med dem, når de red stærkt. Så fandt han en tå-ring, og straks holdt han den op og råbte: „Hej, her fandt jeg bytte.“ De var da igen så nysgerrige, at de red tilbage for at se efter, hvad han havde fundet, men så var det ikke andet end en tå-ring, og de havde ordentlig fået en lang næse. De lovede da også for, at de ikke mere skulle sådan lade sig narre. Men da de igen havde fået et godt forspring, fandt Jesper en svamptold og holdt den straks i vejret, imens han råbte: „Hej! her fandt jeg bytte.“ „Å, lad os ikke høre efter ham,“ sagde den ene til den anden, „det er ikke andet end at vi bliver narrede igen.“ Men da han blev ved at råbe, sagde de: „Hvem ved, hvad han kan have fundet, kan ske han alligevel kan have haft lykken med sig,“ og så fik nysgerrigheden magt med dem. Men da de så kom hen til ham, var det ikke andet end en svamptold.

Nu varede det ikke længe, inden de kom til kongens gård, og Povl og Per kom straks ind til prinsessen for at prøve deres lykke. Jesper Nåsfis

grumme virkelig
knøv god, velskabt

øl hudstrimmel

holdes følge

told prop

gik sin egen gang, han søgte ned i køkkenet for at få sin skade stegt, og der var heller ikke noget i vejen, for han snakkede godt med pigerne. Lidt efter råbte kokkepigen: „Den sprækker, den revner!“ „Å, det er der gode råd for,“ svarede Jesper og trak sin tå-ring frem, „lad os sætte den om den.“ „Fedtet løber ud af enden på den!“ råbte hun igen. „Stik så den svamptold ind i hullet,“ sagde han – og så var skaden da stegt. Dermed gav han sig til at spise den, og da den steg var fortæret, var også både Povl og Per blevne færdige med prinsessen, ingen af dem kunne få hende til at sige: „Det er løgn!“ ihvor meget de fandt på, og så fik de da en øl skåret ud af deres bryst ligesom alle de andre.

Så skulle Jesper Násfis da til at se, om det kunne gå ham bedre. Nå, han kommer da ind til hende, så går han hen til vinduet og ser ud af det en lidt. Det er ellers nogle små kål I har her,“ begyndte han. Ja, det syntes hun dog ikke. „Jo, da har vi nogle anderledes kål hjemme hos os, der kan tresindstve ryttere få rum under et eneste blad i en sykvand, og der skal endda ikke komme en regndråbe på dem.“ „Ja, det kan jo godt være,“ svarte hun. Han stod så en lidt igen. „Det er ellers nogle små bier, I har.“ Det tykte hun da ikke. „Jo, da har vi anderledes bier hjemme hos os,“ sagde han, „vi tæller dem ind om aftenen og binder dem i klover.“ „Ja, det kan være rimeligt nok,“ sagde hun. Så måtte han til det igen. „Det er ellers nogle små huse, I har.“ Ja, de var da ikke så meget små, mente hun. „Jo, da skulle du se en lade, min fader har fået bygget, når tyren springer en ko ved den ene ende, så kan koen få kalv, inden den kommer hen til den anden.“ „Ja, det var jo også et stort hus,“ svarte hun. „Vi har en dam hjemme, den er så fuld af ål, at jeg måtte have et par stude spændt for en harve og så lade den kratte dem op, og der blev da også så mange ved hver harvetand, at jeg havde ondt ved at bære dem, og studene kunne på ingen måde trække harven op på land. Så måtte jeg have min gamle moder til at hjælpe mig at trække, men hun kunne heller ikke; så fik jeg øje på en blåne, der trak forbi. Havde jeg blot haft den, tænkte jeg, den kunne nok have trukket ålene i land. Som tænkt, så gjorde jeg. Jeg sprang så højt op, at jeg fik en strikke på blånen, men den gik i stykker, men så fik jeg mig lavet en anden af lusetarme, den holdt, men blånen gik i stykker, og jeg faldt lige ned i en ulvebo, der sad min fader og din fader og drak skillingsøl, og din fader lånte en skilling af min fader at drikke op.“ „Det er løgn!“ sagde prinsessen, „for så fattig har min fader aldrig været.“ „Ja, det er nu også det samme,“ sagde så Jesper, „men nu får jeg da lige godt prinsessen.“ Og det gjorde han også. Å! løgn og skidt er det jo alt sammen!

sykvand hvori noget stilles,
der skal blomstre

tykte syntes
klover bundter

blåne en hurtigt forbi-
vende sky

X

Karen Blixen

(1958) Dykkeren

Mira Jama fortalte denne historie.

Shiraz by i Iran

“**I** Shiraz levede for halvhundrede år siden en ung teologisk student, en såkaldt sofa, som hed Saufe og var højt begavet og ren af hjertet. Gennem sin ihærdige læsning af Koranen blev han således fængslet og grebet af tanken om de himmelske væsner, der kaldes engle, at hans sjæl efterhånden var mere hjemmevant hos dem end hos hans moder eller brødre, hans lærere eller skolekammerater, eller hos noget menneske i Shiraz.

Han gentog for sig selv profetens ord: „Ved de engle der udriver menneskers sjæle med vældig kraft. Og ved hine andre som lempeligt lister menneskesjælene ud. Ved de engle som viser de retfærdige den himmelske herlighed. Og ved hine andre, hvem det er overdraget at tilrettelægge denne jords anliggender.“

„Det er indlysende for tanken,“ sagde han til sig selv, „at Guds egen trone må være rejst så højt oppe i himlen at intet menneskeligt øje kan nå den, og at menneskeånden selv må svimle ved at nærme sig den. Men Guds stærke, lyse engle færdes frit mellem hans strålende himmelsale og vore mørke og lave huse og skolestuer. Og disse guddommelige sendebud måtte vi kunne få at se, med dem måtte det være muligt for os at komme i forbindelse.“

Mellem alle skabninger på jorden,“ tænkte han videre, „må da fuglene være dem, som kommer englenerne nærmest. Siger ikke skriften: „Alt hvad der færdes både i himlen og på jorden tilbeder Gud, således også englenerne.“ Og fuglene færdes jo netop både i himlen og på jorden. Og hedder det ikke tillige om englenerne: „De er ikke opblæste af hovmod, således at de holder sig for gode til at tjene. De udfører, hvad der bliver dem befaleet, og synger.“ Og netop dette gør jo også fuglene. Derfor: såfremt vi i et og alt ville tage fuglene til forbillede, måtte vi nødvendigvis også komme til at ligne englenerne mere end vi nu gør.“

„Men desforuden må man betænke,“ fortsatte han sine overvejelser, „at fuglene, ene mellem alle skabninger på jorden, ligner englenerne deri, at de har vinger. Det ville da være godt og rigtigt, om menneskene kunne konstruere sig vinger, ved hvis kraft de kunne stige til de højeste sfærer, ja nå til at se ind i det fuldkomne lys. Det er dog muligt at en fugl, idet

den til det yderste anspænder sine vingers kraft, højt deroppe i æteren krydser en engels vej. Og hvem ved, om ikke svalens vinge har strejft en engels fod, eller om ikke ørnens blik på højdepunktet af dens bane har mødt et Guds sendebuds klare og rolige øjne?“

5 „Jeg selv,“ sluttede han, „hvem det er blevet forundt at tilegne mig lærdom, så at jeg er kommet til klarhed over disse ting, vil da fra denne time sætte al min kraft og evne ind på at skaffe menneskene vinger.“

10 Ifølge disse betragtninger besluttede han sig nu til at forlade Shiraz, for under åben himmel at studere de vingede skabningers væsen og virksomhed.

Han havde hidtil, ved at undervise rige købmænds sønner og afskrive ærværdige manuskripter, ernæret sin moder og sine små brødre, og de klagede nu over, at de uden ham ville komme til at lide nød. Men han forklarede dem, at det værk, som han var bestemt til at udføre, engang 15 med tiden ville erstatte dem, hvad de i øjeblikket måtte undvære. Hans lærere ved den lærde skole i Shiraz, som havde ventet sig noget særligt af deres elev, opsøgte ham og gjorde ham alvorlige forestillinger. Verden, foreholdt de ham, var nu i lang tid gået sin gang uden at mennesker havde haft forbindelse med engle. Man måtte heraf slutte, at det også 20 skulle være således i fremtiden.

Den unge softa modsagde dem ærbødigt. „Endnu har ingen,“ sagde han, „set trækfuglene søge mod sådanne varme sfærer, som ikke fandtes, eller floderne bryde sig vej gennem klippegrund og ørkner for at forenes i et hav, som ikke var. Thi Gud skaber ikke en længsel uden at have en 25 opfyldende virkelighed på rede hånd, men vor længsel er vort pant, og de, som har hjemve, er salige, thi de skal komme hjem! Og oh, hvor langt bedre,“ udbrød han, idet han blev revet med af sin egen tankegang, „vil vi ikke kunne ordne alt på jorden, ifald vi kunne rådslå med englene, der må have fuldt overblik over livets evige mønster, idet de jo ser det 30 fra oven.“

Så stærk var han i troen på sit kald, at hans lærere til sidst opgav at ræsonnere med ham og slog sig til tåls med at deres elevs berømmelse med tiden ville kunne kaste glans over dem selv.

Den unge softa solgte sine bøger og vandrede bort, og han levede 35 nu et helt år et fugleliv. Han sov om natten i det høje græs på sletten, hvor vagtlen pipper, han søgte sig et sæde i de store træers kroner, hvor ringduen bygger, og forholdt sig så stille i løvhanget, at den vænnede sig til hans nærværelse og ikke lod sig forstyrre af ham. Han steg op i bjergene og havde i lang tid sin bolig på en klippeafsats lige under snegrænsen, nær et ørnepars rede, hvorfra han frit kunne iagttage og følge 40 de mægtige fugles flugt og færden. Da året var omme, vendte han tilbage til Shiraz, rig på viden om vinger, og gik i gang med sit arbejde.

I Koranen havde han læst: „Lovet være Gud, som har skabt englene med to eller tre eller fire par vinger.“ Efter nogen grublen bestemte han

midjen taljen

sig til at konstruere tre sådanne par, to vinger til skuldrene, to til midjen og én vinge til hver fod. På sine vandringer havde han samlet mange hundrede stærke svingfjer, ørnes, svaners og musvågers vingefjer. Med disse lukkede han sig nu inde og fordybede sig i arbejdet med en sådan
5 alvor, at han i lang tid ikke talte med noget menneske. Dog, mens han arbejdede sang han, og folk, der gik forbi det værksted han havde lejet sig i byen, lyttede og sagde: „Denne unge softa priser Gud.“

Men da han havde fået sine første par vinger færdige, prøvet dem og følt deres bæreevne, kunne han ikke holde sin lykke for sig selv, men
10 talte om den til sine venner.

Til at begynde med smilte de store herrer i Shiraz, de teologiske professorer og de høje embedsmænd, ad rygtet om hans bedrift. Men efterhånden som dette rygte bredte sig og syntes at vinde tiltro mellem de unge, fik de betænkeligheder derved.

„Ifald det virkelig,“ sagde de til hinanden, „skulle lykkes det unge menneske med vingerne at få omgang med engle, da ville folket komme i uro, som altid når der hænder noget ud over det sædvanlige. Og lad være, at englenerne viser de retfærdige den himmelske herlighed, – men det siges jo også, at det er dem overdraget at tilrettelægge denne jords anlig-
15 ggender! Og vi kan ikke vide hvortil sådant kan føre! Alt dette forudsat at der virkelig findes engle i himlen.“

De tænkte over sagen, og en af kongens gamle ministre, Mirza Aghai, sagde til sidst: „Denne unge mand er farlig og besværlig at have med at gøre, for så vidt som han drømmer store drømme. Men han er
25 uskadelig og let at magte, for så vidt som han mangler kendskab til den reelle verden, hvori drømme realiseres. Vi vil i en ganske enkelt lektion skaffe ham bevis, såvel for at der er, som for at der ikke er, engle til. Eller skulle der ikke længere være unge kvinder at finde i Shiraz?

Den følgende dag sendte ministeren bud efter en af kongens danser-
30 inder, som hed Thusmu. Han satte hende så meget ind i sagen, som han anså det tjenligt for hans formål, og lovede hende hurtig forfremmelse, hvis hun gjorde god fyldest i denne hans private ballet. Men gjorde hun fiasko, sagde han, da ville en anden ung danserinde, hendes bedste veninde, få tildelt solopartiet i dansene ved den store årlige fest, som
35 fejres, når roserne til fremstilling af rosenolie er indhøstede.

Således gik det til at vor softa, da han en aften var steget op på taget af sit hus for at betragte stjernerne og beregne, hvor hurtigt han ville kunne flyve fra den ene af dem til den anden, bag sig hørte sit navn kaldt to gange, sagte og klokkerent. Da han vendte sig, så han en slank skik-
40 kelse af guld og sølv stå lige op og ned, med samlede fødder, på randen af tagterrassen.

Den unge mands sind var så ganske opfyldt af engle, at han ikke noget øjeblik var i tvivl om, af hvilken art hans gæst var, og heller ikke blev egentlig overrasket, men kun overvældedes af glæde. Et sekund søgte

hans blik på himlen en lysende kølvandsstribe efter englens flugt, og i dette samme sekund fjernede Mirza Aghais folk nede i gaden den lange stige, ad hvilken danserinden var kommet op på taget. Så faldt han ned på knæ foran hende.

5 Hun hilste ham med en venlig hovedbøjning og så på ham med dunkle øjne under lange vipper.

„Du har længe båret mig i dit hjerte, min tjener Saufe,“ sagde hun. „Nu er jeg kommet for selv at prøve denne min bærestol. Hvor længe jeg bliver hos dig, – ja ser du, det vil komme an på din ydmyghed og din
10 lydighed i at udføre min vilje.“

Derefter satte hun sig ned på taget med benene over kors, mens han stadig lå på begge knæ foran hende, og de talte sammen.

„Vi engle, Saufe,“ sagde hun, „behøver i virkeligheden slet ikke vinger for at komme fra himlen til jorden eller fra jorden til himlen,
15 men, som du nok vil komme til at forstå, er vore egne englelemmer os nok. Bliver du og jeg virkelig gode venner, bliver det ligesådan for dig, og du kan kassere de vinger som du arbejder på.“

Skælvende af henrykkelse fra isse til fod spurgte han hende, hvorledes det var muligt at en sådan himmelrejse kunne foretages stik imod
20 alle naturlove. Hun lo ad hans spørgsmål, og også hendes latter var som en lille klar sølvklokke.

„O Gud,“ sagde hun, „hvor I mænd dog altid vil have love og beviser! Og hvor I dog har en gruelig stærk tro på de ord, der kommer ud gennem jeres skæg! Men jeg, softa, jeg vil lære dig, at vi engle har mund til
25 sødere meddelelser, og en sødere mund at meddele os med. Jeg vil nu lige straks, hvis du bryder dig om det, undervise dig i, hvordan engle og mennesker kommer til fuldkommen forståelse, uden ord eller beviser!“ Og dette gjorde hun.

I en måned var den unge softas lykke så overvældende, at hans
30 hjerte gav sig under den. Hans opgave og hans arbejde udslettedes af hans erindring, mens han gang på gang gav sig hen til den omtalte himmelske forståelse. Han sagde til Thusmu: „Nu ser jeg hvor sandt det var, hvad englen Eblis sagde til Gud: „Jeg er en herligere skabning end Adam. Ham har du skabt af ler, men mig har du skabt af ild.“ Og igen
35 citerede han Koranen, idet han så på hende og smilte: „Hver den som er en fjende af en engel, er en fjende af Gud.“

Han holdt sin engel skjult i sit hus, fordi hun havde forklaret ham, at uindviede mennesker i Shiraz ville blive slagne med blindhed, såfremt et himmelsk væsen i al sin herlighed kom dem for øje. Kun om natten
40 gik hun med ham op på husets tag, og der sad de sammen og så på nymånen.

Nu gik det sådan, at danserinden kom til at elske teologen, for han var skøn af ansigt og lemmer, og med sin uforbrugte ungdomskraft var han en vældig elsker. Hun begyndte selv så småt at tro ham i stand til

alt. Hun havde også under sin samtale med den gamle minister anet, at den mægtige mand var bange for den unge student og hans vinger og anså ham for farlig for selve staten, og dette gav hende respekt for hendes unge tilbøder. Desuden så hun gerne den gamle minister og staten selv
5 langt væk. Hendes ømhed for den elskede gjorde hende næsten lige så blid af hjerte som han selv var det.

Da fuldmånen stod på himlen, og hele byen lå badet i dens lys, sad de to elskende tæt omslynget på hustaget. Han lod sine hænder løbe over hendes legeme og sagde: „O Thusmu! Siden du er kommet til mig,
10 er mine hænder blevet levende væsner, og jeg forstår, at Gud, da han gav menneskene hænder, viste en lige så mægtig gavmildhed, som om han havde givet dem vinger.“ Og han løftede sine hænder og så på dem.

„Tal ikke bespotteligt, min elskede,“ sagde hun og sukkede ganske let, „siden jeg er kommet til dig, forstår jeg, at det ikke er mig, men dig
15 som er en engel! Der er jo langt mere vidunderlig himmelsk styrke og liv i dine hænder, end der kan være i et helt læs fjer! Lad mig føle og erkende det endnu engang! Og vis mig så i morgen i dit værksted de store ting, som du har fuldbragt med dem.“

For at glæde hende førte han hende den næste dag tilsøret til sit
20 værksted. Da så han, at rotter havde ædt hans svanefjer og ørnefjer, og at de stel, som han havde konstrueret til sine vinger, var slået i mange stykker og spredt omkring på gulvet. Han betragtede stykkerne ét for ét uden at røre noget af dem, og huskede den tid, da han først havde arbejdet på dem, og han sagde ikke et ord. Men danserinden græd.

25 „Oh, jeg vidste jo ikke, at det var det, han havde i sinde!“ udbrød hun. „Hvor er dog Mirza Aghai en styg gammel mand!“

Uforstående spurgte han hende, hvad hun mente, og i sin store sorg fortalte hun ham alt.

„Ak, min elskede,“ sagde hun, „Jeg kan slet ikke flyve, selv om man
30 nok siger om mig, at der er en ganske særegen flyvende lethed over mig, når jeg danser. Vend dig nu ikke bort! Husk, Saufe, at Mirza Aghai og hans venner er store folk og rige og ejer mange herligheder. Og ingen kan vente af en danserinde, at hun skal være en engel.“

Ved at høre disse ord faldt han på sit ansigt og forblev stum. Thusmu
35 satte sig ned ved siden af ham og snoede hans lokker om sine fingre, mens hendes tårer dryppede rigeligt på dem.

„Du er så smuk og så klog,“ sagde hun. „Når jeg er hos dig, bliver alting stort og herligt, og virkelig himmelsk, for mig. Du må dog have det herligt og himmelsk med dig selv! Og jeg elsker dig, det sværger jeg dig til!“

40 Han løftede hovedet, så på hende og udtalte disse ord af Koranen: „Englene, og ingen andre end dem, har Gud sat til at vogte Helvedes ild.“

„Der er ingen,“ sagde hun, „der siger skriftsteder så smukt som du.“

Igen så han på hende, og igen talte han ud af skriften: „Og om du da så det,“ sagde han, „hvorledes englens lader de vantro dø! De slår dem i ansigtet og siger til dem: fortærende ild skal I smage! Dette skal I lide for det, som eders hænder har gjort!“

5 Lidt efter sagde hun: „Det er da ikke umuligt, at du kan reparere dine vinger, så at de bliver så gode som nye.“

„Jeg kan ikke reparere dem,“ sagde han. „Og nu, da dit arbejde her er gjort, må du gå fra mig, for det ville være farligt for dig at blive. Mirza Aghai og hans venner er store folk og rige, og ejer mange herligheder.

10 Og du skal jo danse ved den store fest, når roserne til fremstilling af rosenolie er indhøstede.“

„Glem ikke Thusmu,“ sagde Thusmu.

„Nej,“ sagde han.

„Kommer du hen og ser mig danse?“ spurgte hun.

15 „Ja, hvis jeg kan,“ sagde han.

„Jeg vil altid, når jeg danser,“ sagde hun alvorligt, „håbe, at du skal være der og se mig. For uden håb kan man ikke danse.“

Og dermed gik hun bedrøvet bort.

Saufe kunne nu ikke længere holde ud at være i sit hus, og han lod 20 døren til sit værksted blive stående på vid gab og begav sig ud i byen. Men han kunne heller ikke holde ud at være i byen og vandrede derfor ud på sletterne og bort til skovene. Men han kunne heller ikke holde ud at se fuglene eller at høre dem synge og vendte derfor igen tilbage til byens gader. Her så man ham nu undertiden stå stille foran fuglehandlernes forretninger 25 og i timevis betragte de højt opstablede, forgyldte bure med fugle i.

Når hans venner talte til ham, genkendte han dem ikke. Men når drengene på gaden lo og råbte: „Der går den softa, som troede, at Thusmu var en engel!“ standsede han, så på dem og sagde: „Det tror jeg endnu. Det er ikke min tro på danserinden, jeg har mistet, men min tro på englens. 30 Jeg kan ikke længere huske, hvordan jeg, da jeg var ung, forestillede mig at englens så ud. Nu forstår jeg, at de må være forfærdelige at skue. Men hver den, som er en fjende af en engel, er en fjende af Gud, og for den, som er en fjende af Gud, er alt håb ude, og uden håb kan man ikke flyve. Det er derfor at I nu ser mig gå således fra sted til sted.“

35 På denne måde vandrede den ulykkelige unge softa om i et år. Jeg selv har som lille dreng mødt ham i gaderne, hyllet i en luvslidt sort kappe og i en endnu sortere kappe af uendelig ensomhed.

luvslidt slidt

Da året var omme, begav han sig bort og blev ikke mere set i Shiraz.

40 Dette,“ sagde Mira Jama, „er den første del af min historie.“

“Men det skete tolv år senere, mens jeg som ung mand først begyndte at fortælle historier for at gøre verden lykkeligere og visere, at jeg rejste ud til havet og til den milelange, hovedskalhvide forstrand. Jeg lejede

mig ind i perlefiskernes lave, vejrhærgede landsbyer for at høre om disse folks oplevelser og gøre dem til mine egne.

Thi den, som dykker ned til bunden af havet, ser mange ting. Perler er i sig selv tankevækkende genstande at give sig af med, og følger man blot en enkelt perles levnedsløb, finder man deri stof til hundrede historier. Perler ligner tillige i sig selv digternes frembringelser, – de er sygdom forvandlede til skønhed, og de er på én gang lysende klare, og uigennemskuelige for det menneskelige øje. De er dybets hemmeligheder, med møje og fare bragt for dagen for at glæde unge kvinder, der i dem genkender deres egne hjerters dybere hemmeligheder.

Senere i livet har jeg for konger fortalt historier, som jeg først har fået fortalt af perlefiskere.

Nu kom i disse folks beretninger et enkelt navn bestandig igen. Jeg blev opmærksom, og bad dem fortælle mig noget mere om den person, der bar det, og jeg fik da at vide, at manden var blevet navnkundig imellem dem på grund af sin frygtløshed og sit usædvanlige og uforklarlige held. Selve det navn, de havde givet ham, Elnazred, betød i deres dialekt „den, der har held med sig“ eller „det lykkelige menneske“. Han dykkede på større dybder og forblev længere på bunden end nogen anden perlefisker, og det slog aldrig fejl, at han jo kom op med de muslinger, som indesluttede de ædleste og fineste perler. Man troede i perlefiskernes lav om ham, at han dybt nede i det salte vand havde en ven, måske en skøn ung havjomfru, som hjalp ham. Mens de andre fiskere blev udnyttet af deres handelskompagnier og levede og døde i fattigdom, havde „den lykkelige mand“ tjent sig en smuk lille formue, havde købt sig hus et stykke inde i landet, givet sin moder bolig der og giftet sine brødre bort. Men til sit eget brug beholdt han stadig en lerhytte på stranden. Til trods for sit dæmoniske rygte syntes han, på tørt land og i det daglige liv, at være en fredsommelig mand.

Jeg er poet, og der var i disse beretninger noget, der erindrede mig om en gammel historie, som jeg måtte have hørt som barn. Jeg besluttede at opsøge denne heldige og lykkelige mand og at bede ham fortælle mig om sig selv. Efter forgæves at have søgt ham i hans smukke hus og have, begav jeg mig en nat ud langs stranden til hans hytte.

Det var fuldmåne. Langs med horisonten var havet et flimrende sølvflor, men nær bredden glimtede det kun her og der i det mørke, glatte vand, som om de langsomt legende bølger havde fanget en lille stjerne og igen og igen slængte den mod land. Jeg så, mens jeg vandrede, op mod månehimlen og ud over havet, og jeg forstod, at jeg ville komme til at høre, og til at digte, en dejlig historie.

Den mand, jeg søgte, var ikke i sin hytte, men sad på stranden og så ud over vandet og kastede fra tid til anden en lille sten i det. Månen skinnede på ham, og jeg så, at han var en smuk mand, ved godt huld, og at hans ansigt virkelig udtrykte ligevægt og lykke.

Jeg hilste ham med ærbødighed, sagde ham mit navn og forklarede, at jeg var ude at gå en tur i den varme, stille nat. Han gengældte artigt min hilsen og tilføjede, at han allerede kendte mig af omtale som en ung mand, der var ved at uddanne sig i den kunst at fortælle historier. Han indbød mig derpå til at sætte mig på sandet ved siden af ham. Vi talte en stund om månen og havet. Efter en pause bemærkede han, at det var længe siden, han havde hørt en historie fortalt. Ville jeg ikke, mens vi sad her sammen i den klare, stille nat, fortælle ham en historie?

Han var en sådan mand, for hvem man gerne fortæller. Og jeg forestillede mig på samme tid, at såfremt jeg her kunne gøre mit bedste, måtte det hjælpe mig til at opnå, hvad jeg ønskede af ham. Jeg søgte derfor i min hukommelse efter en virkelig skøn fortælling. Af en eller anden grund – men jeg vidste ikke hvilken – havde historien om softaen og danserinden hele aftenen stået mig i hovedet. Med lav, sangtonende stemme, som passede til månen og bølgerne, begyndte jeg da nu:

„I Shiraz levede for tolv år siden en ung teologisk student, en såkaldt softa ...“

Den lykkelige mand hørte opmærksomt efter. Men da jeg kom dertil, hvor de to elskende sad og talte sammen på husets tag, og da jeg her udtalte danserinden Thusmus navn, løftede han sin hånd og så på den. Jeg havde gjort mig stor umage med at udforme den yndige måneskinsscene, og mit fortællerhjerter frydede sig ved den, – jeg genkendte straks hans gestus, og i stor forundring og uro råbte jeg: „Du er softaen fra Shiraz!“

„Ja,“ sagde den lykkelige mand.

Det er en forfærdelig oplevelse for en fortæller at erfare, at hans historie er sand. Jeg var ung og begynder i min kunst, hårene rejste sig på mit hoved, og jeg var nær stået op og løbet min vej. Men der var noget i den lykkelige mands stemme, som holdt mig fast på pletten.

„Engang,“ sagde han, „lå denne unge softas ve og vel mig meget på hjerte – ham om hvem du lige har fortalt. Nu havde jeg efterhånden næsten glemt ham. Men det glæder mig at høre, at han er kommet ind i en historie, thi det var nok dertil, at han var skabt, og jeg vil for fremtiden trygt lade ham blive deri. Gå videre med din beretning, Mira Jama, historiefortæller, og lad mig høre enden på den.“

Jeg skælvede og bævede ved hans forlangende. Men igen var der noget i hans væsen, som tvang mig til at blive og fuldende min historie. Thi jeg følte i dette øjeblik, at han ved at høre på mig beviste mig stor ære, og snart derefter følte jeg – idet min historie skred frem og tog skøn form – at jeg selv ved at fortælle den beviste ham en tilsvarende ære. Og idet jeg sluttede den, på den hvide strandbred, for en eneste tilhører, var mit ansigt badet i tårer.

Den lykkelige mand trøstede mig venligt, og bad mig dog ikke tage mig en historie så nær. Og da nu natteluftens tørret de tårer

jeg ikke selv ville aftørre, og jeg igen havde fået magt over min stemme, bad jeg ham til gengæld fortælle mig, hvad der var hændt ham, efter at han havde forladt Shiraz. Thi, sagde jeg, hans oplevelser på havets bund, hans sjældne færdighed og held og hans karriere i verden måtte
 5 kunne blive til en lige så god historie som den, jeg havde fortalt ham, og en mere lystelig. Konger, krigere og fornemme damer, forklarede jeg ham ud af min erfaring, holder af sørgelige historier, og det samme gør danserinderne og tiggerne ved bymuren. Men jeg havde i mit kald som fortæller den ærgerrighed at kunne tilfredsstille enhver smag. Og
 10 købmændene og købmandskonerne vil høre historier, der ender godt.

Den lykkelige mand sad en lang stund tavs.

„Jeg ville gerne,“ sagde han til sidst, „give dig noget til gengæld for en smuk historie, – thi den var dog smuk, Mira, – lige såvel som jeg kun ugerne vil tage håbet fra en ung poet, thi uden håb kan man ikke fortælle.
 15 Men da jeg således ikke selv er fortæller, må jeg underholde dig med en historie, som en anden har fortalt mig. Min egen indledning tjener kun til at forklare dig, hvordan jeg har fået den at høre.

Du må vide,“ fortsatte han nu, „at idet den unge softa Saufe vandrede ud af byen Shiraz’ port, begærede han mindst af alt at være med i nogen
 20 historie. Dette forekom ham tværtimod at være den mest besværlige og ørkesløse sag af alle, og han ville, tror jeg, med vrede have vist det menneske fra sig, der havde berettet vor smukke historie for ham. Det kunne måske have faldet ham vanskeligt at holde fast ved sit princip, såfremt ikke et lykkeligt tilfælde, eller muligvis en sidste forstandig indskydelse
 25 hos ham selv, havde ført ham til vandet og til fiskenes verden.“

Den lykkelige mand faldt her i tanker og blev tavs.

„Sig mig, du som kommer fra Shiraz,“ sagde han så, „danser danserinden Thusmu endnu ved rosenfesten?“

„Nej,“ svarede jeg. „Danserinden Thusmu giftede sig for elleve år
 30 siden med en rig købmand i Shiraz, og det er en anden danserinde, som nu danser ved rosenfesten.“

„Nå ja,“ sagde han, og tog igen tråden op i sin beretning.

“ – og til fiskenes verden. Thi fiskene har, ifølge selve deres væsen og form, kun ringe sans eller interesse for historier, – og du ved selv,
 35 *queue-de-poisson* fiskehale Mira, at en historie, der er formet à la *queue-de-poisson*, givetvis er et middelmådigt værk. Ja, der er i virkeligheden, i deres rolige verden, kun én historie, og det er denne, som jeg om lidt skal komme til.

Perlefiskerne her på kysten har talt til dig om min evne til at dykke dybere og forblive længere nede i vandet end de. Denne evne, Mira, var
 40 så at sige den eneste besiddelse, som jeg førte med mig fra min ungdomslæreår i Shiraz. Men den kom mig nu til nytte mellem fiskene, som den aldrig kunne have gjort det mellem menneskene; jeg gjorde igennem den bekendtskaber i vandet og kom næsten til at føle mig hjemme imellem dets indvånere. I øvrigt er fiskene i det hele taget forekommende af sig

og viser mindre end menneskene mistro over for et væsen af anden art end de selv.

Jeg havde det held – du ved jo, at jeg har haft heldet med mig – efter ganske kort tids forløb at blive forestillet for en gammel kuffertfisk med hornbriller, hvem jeg siden er kommet til at skyldte meget. For hun tog sig af mig med den energi og overbærenhed, som en munter gammel velynderinde undertiden viser en uheldig ung mand, og hun indtog under havfladen en fornem position, så at jeg som hendes protegé er blevet vel modtaget overalt. Det er da også for en stor del hendes verdens-
 10 densklogskab og gode råd som jeg har at takke for den velstand og det navn, hvorom du har hørt tale, og som nu har fået dig, historiefortæller, til at opsøge mig, – og som jo altså i det hele har gjort mig til et lykkeligt menneske.

protegé en, der hjælpes frem af en indflydelsesrig velynder

Som ganske lille fisk var min patronesse en aften blevet fanget i to gamle fiskeres garn og var kommet til at tilbringe en hel nat der, i bundvandet i deres båd. Hun brugte tiden godt og lyttede natten igennem opmærksomt til samtalen mellem de to gamle, som må have været fromme og taktsomme mennesker. Men ved daggry, da de skød deres båd ind på strandbredden og løftede deres fulde garn ud af den, smuttede hun gennem maskerne og stak i vandet, og hun holdt sig siden hen så dybt nede deri, at hun var i sikkerhed for alle garn. Hun smiler nu ad de andre fisks frygt for menneskene. For den fisk, forklarer hun, som har indsigt i menneskets og sin egen natur, kan i virkeligheden altid stå sig overfor det. Hun har da også just gennem denne oplevelse – som kunne
 20 forekomme andre fisk ubehagelig at tænke på – fået interesse for mennesker, og hun fordyber sig ofte, under vort samvær, i betragtninger over deres væsen og færd, og i sammenligninger mellem jordens og havets verden.

patronesse kvindelig velynder for en protegé

„Mennesket,“ forkynder hun, „bevæger sig kun på et enkelt plan, og er bestandig bundet til jorden. Men jorden understøtter ham dog kun med det lille areal under hans fodsåler, og han må selv bære sin vægt, og sukke under den. Han bærer den, som jeg af mine fiskeres tale forstod, tvunget af en uforklarlig drift, med besvær opefter ad bakker og bjerge, men store kræfter i jorden kan brat og voldsomt trække ham ned derfra, og da modtager denne hans jord ham med megen hårdhed.
 35 Selv de vingede fugle bliver, hvis de ikke lægger egen kraft i vingeslagene, forrådt af det element, hvori de er sat, og styrter ned.

Men fisken er blandt alle skabninger den, som mest nøjagtigt og fuldstændigt er formet i Guds billede og en gang for alle færdiggjort og glattet, – og at den tillige i sin vandel holder Herrens bud, kan ses deraf,
 40 at alle ting tjener den til gode.

Vi fisk,“ forkynder hun videre, „bliver holdt oppe og støttet til alle sider, og vi hviler aldeles trygt og harmonisk i vort element. Vi bevæger os i alle dimensioner, og hvilken kurs vi end tager, ændrer de mægtige

vande i erkendelse af vort værd form efter os, således at vi slet ikke mærker, om vi stiger eller synker, men til enhver tid er i fuldkommen ligevægt.

Vi har ingen hænder, vi kan derfor ikke frembringe noget som helst
5 og fristes aldrig til at ændre noget forhold i det fuldbragte og bestående skaberværk. Vi sår ikke og høster ikke, og ingen forhåbninger slår fejl for os. De store iblandt os er i deres sfærer nået til det fuldkomne mørke. Og universets evige mønster er os uden spekulationer indlysende, idet vi jo ser det fra neden.

10 Også tiden er os velvillig, så at vi i den bevæger os i et op og ned, der ikke indeholder hverken flyveri eller fald.

Vi fører om med os i vor bevidsthed en enkelt smuk beretning, velegnet til at belyse vor særstilling og opholde vort fællesskab. Også menneskene kender til den, men ifølge deres menneskelige forestillinger
15 opfatter de den uklart. Du skal høre den.“

Og hun fortalte mig da historien.

„Da Gud havde skabt himlen og jorden, beredte jorden ham skuffelse. Mennesket – som var i stand til at falde – faldt lige straks, og med ham alt hvad Herren havde haft på det tørre. Og Herren sagde: „Det
20 angrer mig, at jeg har skabt mennesket, og dyrene på jorden, og fuglene under himlen.“

Men fiskene faldt ikke og vil aldrig falde, thi hvorledes eller hvordan skulle vi vel falde? Da så Herren venligt til dem af sine skabninger, som ikke kunne skuffe ham.

25 For at belønne os fisk åbnede han nu alle dybets kilder, og han åbnede for himlens sluser, og vandfloden kom over jorden. Og vandet fik overhånd, og alt kød, som rørte sig på jorden, udåndede, både fugle og kvæg og vilde dyr og hvert et menneske.

Jeg vil ikke for dig i enkeltheder beskrive tidsalderens og tilstandens
30 behagelighed. Thi jeg har medfølelse med mennesket og desuden takt. Du selv har måske, inden du fandt vejen til os, haft dit hjerte hos dine heste og kameler, eller du har holdt duer og påfugle. Du er ung og kan således nylig have haft dit hjerte hos et væsen, som vel var af din egen art, men dog lignede en fugl, et sådant som I kalder en ung kvinde. (Det
35 var, i parentes bemærket, bedre for dig om det ikke forholdt sig således, thi jeg erindrer mine fiskeres ord: at en ung kvinde lader en elsker smage sviende ild. Og du ville da have kunnet vende dit sind til en af mine niecer, ganske sjældent salte unge piger, der ved Gud aldrig vil lade en elsker smage ild af nogen art.) Jeg holder mig, idet jeg går videre, til den
40 kendsgerning, at vi i et hundrede og halvtredsindstyve dage overgødes med gode gaver og svømmede om i sød overflod.

Jeg vil endvidere – denne gang for min egen skyld – på prøvet og forstandig fiskevis glide hen over den ligeledes opbevarede kendsgerning: at vandene mindskedes, således at først toppen af bjergene lod sig til syne

og siden den hele jord, som den før havde været, og at den besværlige menneskeslægt igen tog denne jord i besiddelse.

Det må dog holdes for tvivlsomt, om mennesket gennem sin tilsyneladende triumf har gjort noget skridt hen imod sand velfærd. Hvorledes kan vel en skabning føle sig blot nogenledes betrygget, der uafslædig uroer sig angående den retning i hvilken han bevæger sig, og som tillægger sin stigen eller dalen den overordentligste betydning? Hvorledes, min unge ven, kan sandt velvære nogensinde opnås af en skabning, som egnsindigt klynger sig til begrebet håb og til begrebet risiko?

10 Vi fisk hviler roligt, til alle sider understøttede, i et element, der til enhver tid pålideligt og nøjagtigt udjævner sig til ensartet vandstand. Man kan endog sige, at vort element har overtaget vor egen væren, thi enten vi deri optræder som fladfisk eller rundfisk, så fastslår og opnoterer statistikken vor vægt og vor fylde i henhold til det kvantum vand, som
15 vi fortrænger.

Vore erfaringer har, som dine engang vil gøre det, bevist os, at man meget vel uden håb kan svømme og dykke, ja at man i virkeligheden holder sig i sundest ligevægt uden håb. I overensstemmelse dermed står da som øverste paragraf i vor trosbekendelse, at her alt håb er udeladt.

20 Vi løber ingen risiko. Thi vor færden gennem tilværelsen skaber eller efterlader sig aldrig det som mennesket kalder en vej, og på hvilken foreteelse – (der i realiteten ikke er nogen foreteelse, men en forestilling) – mennesket ødsler uforklarlige, lidenskabelige overvejelser.

Mennesket foruroiges, til syvende og sidst, af hvad han kalder
25 tiden, og bringes ud af sund ligevægt ved at flakke mellem fortid og fremtid. Beboerne af en flydende verden har planmæssigt forenet de to begreber og ladet dem flyde sammen i maksimen: „Efter os kommer syndfloden“.

X